

Euroopa keeleoskusuuring

The European Survey on Language Competences

Kristi Mere

Keeleoskusuuringu Eesti koordinaator

Keel on vahend, mis võimaldab inimestel omavahel suhelda. Üha laienev suhtlemine eeldab head võõrkeeleoskust.

Seepärast kutsus 2002. a Euroopa Ülemkogu üles edasistele tegevustele, et 'parandada põhioskusi, eelkõige vähemalt kahe võõrkeele õpetamise kaudu väga varases eas, ning luua keeleoskuse näitaja/indikaator'.

Euroopa Komisjon esitas Euroopa Parlamendile ja Nõukogule teatise "Euroopa Keeleoskuse Näitaja" 2005. a. Otsus uuringuks tekkis õpilaste tegeliku keeleoskuse kohta käivate andmete puudumisest üleeuroopaliselt ning vajadusest usaldusväärsete andmete järele, et oleks võimalik mõõta eesmärgile jõudmise edukust. Keeleindikaatori loomise eesmärk on saada Euroopa Liidu liikmesmaade keeleõppepoliitika arendamise põhivahendiks.

Euroopa Komisjoni algatatud uuring on esimene selline keeleoskuse uuring. <http://www.surveylang.org/en/index.html>; <http://www.surveylang.org/de/>. Euroopa Komisjoni ettepanek oli korraldada kõikides liikmesriikides just selleks otstarbeks välja töötatud keeleteste ning teha valimipõhine uuring.

9. jaanuaril 2009 teatas minister Tõnis Lukas Euroopa Komisjoni liikmele hr Jan Figelile, et Eesti kui Euroopa Liidu liikmesriik osaleb selles uuringus.

Andmed kogutakse õpilastelt, kes on lõpetamas kohustuslikku haridust ja seega on uuringu sihtrühmaks Eestis 9. klassi lõpetajad (**15–16-aastased õpilased**).

Uuringu alusdokumendiks, mille põhjal otsustatakse õpilaste keeleoskuse üle, on **Euroopa Keeleõppe Raamdokument (EKR)**. <http://www.hm.ee/index.php?044980>. Testid, mis uuringuks välja töötatakse, peavad kajastama EKRI tegevuspõhist funktsionaalset keeleoskuse mudelit ning olema sobivad 15–16-aastastele kooliõpilastele. Indikaator peab mõõtma valimi keeleoskust kõigil Euroopa keeleõppe raamdokumentis esitatud kuuel (A1, A2, B1, B2, C1, C2) keeleoskustasemel.

Euroopa Komisjoni ettepanekul mõõdetakse esimesel korral praktilistel põhjustel võõrkeeleoskust viies Euroopa Liidus kõige sagedamini õpetatavas võõrkeeles (inglise, prantsuse, saksa, hispaania ja itaalia keeles). Seega on Eestis uuritavateks keelteks inglise ja saksa keel, kuigi meil on teine kõige sagedamini õpetatav võõrkeel vene keel.

Indikaator mõõdab kolme osaoskust, mille hindamiseks ollakse kõige rohkem valmis:

- kuulamine,
- lugemine,
- kirjutamine.

Praktilised tegevused, mis on vajalikud andmete kogumiseks, viivad läbi liikmesriigid Komisjoni kehtestatud protseduureeglite ja standardite järgi.

Uuringu läbiviimiseks on Euroopa Komisjon sõlminud koostöölepingu SurveyLang konsortsiumiga. SurveyLang on rahvusvaheline konsortsium, kuhu kuulub kokku kaheksa organisatsiooni Belgiast, Hispaaniast, Hollandist, Inglismaalt, Itaaliast, Prantsusmaalt ja Saksamaalt. Konsortsiumi liikmete tööd koordineerib Cambridge'i Ülikool (ESOL Examinations (English for Speakers of Other Languages)).

Uuringu ajakava näeb ette, et 2010. a I kvartalis (Eestis 2010. a märtsis) viiakse igas osalevas riigis läbi eeltest – uuringu väiksemas mahus läbiviimine, et testida kõiki süsteeme; 2011. a I kvartalis (Eestis ajavahemikus 14. veebruar–4. märts 2011. a) põhitest, millele järgneb andmete kogumine, analüüs ja lõppraporti ettevalmistus; 2012. aastasse jääb lõppraporti koostamine ja esitlemine.

Uuringu tulemused esitatakse igale riigile tema andmetega, mida on võimalik aluseks võtta konkreetse riigi keeleõppepoliitika arendamisel. Andmed on võrreldavad nii riigiti kui keeleti.

Iga õpilast testitakse vaid kahes osaoskuses ja iga osaoskuse testi pikkus on 30 minutit, v. a madala taseme kuulamistest, mille pikkus on 25 minutit ning kõrge taseme kirjutamistest, mille pikkus on 45 minutit.

	Lugemine	Kuulamine	Kirjutamine
Variant I	x	x	
Variant II		x	x
Variant III	x		x

See on vaid üks osa kogu uuringu materjalidest. Kogu materjal on määratletud vajadusest testida kõiki testitava osaoskuse aspekte, mida peetakse sellel keeleoskuse tasemel oluliseks. Seetõttu koostatakse iga lugemis- ja kuulamisosa jaoks 12 ülesannete blokki. Kindlaksmääratud mustri järgi, valides 12 blokist 2, koostatakse 39 erinevat kuulamis- ja lugemisosa. Ülesannete blokid klassifitseeritakse blokkidesse kuuluvate ülesannete raskustaseme järgi. Testi koondatakse ühesuguse raskustasemega blokid. Testid jaotatakse omavahel teatud osas kattuvasse kolme gruppi: A1-A2, A2-B1 ja B1-B2 (kattuvus on oluline gruppide omavaheliseks sidumiseks).

TEST			
60 minutit (testimaterjal ühele õpilasele)			
Testitav osaoskus (nt lugemine) 30 min		Testitav osaoskus (nt kuulamine) 30 min	
Blokk (15 minutit)	Blokk (15 minutit)	Blokk (15 minutit)	Blokk (15 minutit)
Ülesanne/Ülesanded	Ülesanne	Ülesanne/Ülesanded	Ülesanne

See, millise testi mingi õpilane saab, oleneb tulemusest, mille ta saab **sõeltestis** (20 üksikküsimusega valikvastustega lugemistest) ja mis viiakse läbi valimisse kuuluvates koolides nii enne eeltesti (2009. a novembris) kui ka enne põhitesti (2010. a novembris). Sõeltesti eemärk on anda madalama keeleoskusega õpilastele

madalama taseme ülesanded, kõrgema keeleoskusega õpilastele kõrgema taseme ülesanded.

Konsortsium on koostanud **näidismaterjalid**, et koolidel oleks võimalik tutvuda kasutatavate ülesandetüüpidega. Lugemis- ja kuulamisülesannete tüüpidest kasutatakse kõikidel tasemetel valikvastustega ning ja/ei (õige/vale) ülesandeid. Kirjutamisülesannetena tuleb õpilastel kirjutada kas adressaati millestki teavitav tekst (e-kiri) või B2-tasemel teisi milleski veenda püüdev tekst (e-kiri). Kuulamis- ja lugemisosas kasutatavad ülesanded on objektiivhinnatavad, kirjutamisosa hindamine vajab hindajaid, keda tuleb koolitada, et saada usaldusväärsed hindamistulemused.

Uuringu käigus kogutakse infot ka võõrkeelte õppimise konteksti kohta ja mõõdetakse kontekstilisi indikaatoreid, mis võimaldavad uurida, kuidas on keeleoskus seotud valitud demograafiliste, sotsiaalsete, majanduslike ja hariduslike muutujatega.

Taustaküsimustikke on kolm:

- valimisse kuuluvale õpilasele (täitmiseks kuluv aeg 30 min),
- valimisse kuuluva kooli III kooliastme võõrkeelte õpetajatele,
- valimisse kuuluva kooli direktorile.

Lisaks nendele kolmele kogutakse kogu süsteemi hõlmavat infot riikliku õppekava küsimustiku kaudu, mille täidab riiklik koordinaator.

Uuringu põhitesti valim koostatakse samade põhimõtete alusel nagu PISA või TIMSS. Mõlemas, nii inglise kui saksa keeles on valimi suurus 1775 õpilast. Suuremates riikides, kus see on võimalik, eeldatakse, et põhitestis osaleb igast koolist 25 õpilast, seega 71 kooli. Eestis sellise reegli järgi tegutseda ei ole võimalik, seega tuleb esindusliku valimi saamiseks kaasata rohkem koole. Eeltesti valimis osales meil inglise keeles 39 ja saksa keeles 40 kooli, põhitestis osalevad inglise keeles 79 ja saksa keeles 99 kooli 9. klasside õpilased.

Koolid võivad ise otsustada, kas nende õpilased sooritavad testi traditsioonilisel viisil paberil või elektrooniliselt. Viimasel juhul kontrollitakse kooli tehnilist valmisolekut elektroonilise testi läbiviimiseks ning tingimata peab kool kindel olema, et nende õpilased on selleks valmis.